

persille (Lyø; 40), kan den efter faring ikke lade vandet: et bundt persille kogt med roden (Sønderjylland o. 1890; 41).

Mod hoved- og kropslus gnides med knuste persillefrø i madfedt (42), frøene lægges i undertøjet mod lus og utøj (43). Myg holder sig fra hud gnedet med frisk persille (44).

LITTERATUR: (1) 343 16,133f, jf. 270; (2) 159 1922,161; (3) 15 60,82; (4) 348c 87; (5) 348b 27,32, 34,43; (6) 841 1577,60b-61; (7) 1004 182,186,192; (8) 624c 105; (9) 488o 180, 184f; (10) 488o 187-89 sml. 247f,272 (1736); (11) 488 6,1883,379; (12) 328f 1,46,48; (13) 488o 182,203; (14) 488o 165,244 (1700-t); 328f 2,209; (15) 634 19188; (16) 634 12077; (17) 599b 2,276; (18) 488o 157,212; 328f 1, 205f; (19) 488o 135,209; (20) 488j 4,449 (Herning); 107 1948; (21) 634 12022; (22) 634 16683/27; (23) 865 191f; (24) 488o 134,243,288; (25) 455 19/3 1960; (26) 107 1948; (27) 488 9,1888,386; (28) 488o 240; (29) 783b (Loll. o. 1860); 107 1947; (30) 882 nr. 14, 1959; (31) 697 1648,205; 488o 112; 328f 1,218; (32) 760 106; (33) 634 15416; (34) 86 8,1863,192; (35) 934 780 (1928); (36) 488i 6,2,465f; (37) 83 32,62,67, 81,114f; (38) 451b 64; (39) 83 283; (40) 107 1966; (41) 634 15446; (42) 328f 1,40; 182 3,1805,173; (43) 488o 157; (44) 14 nr. 32,1949.

OVERTRO, ORDSPROG, TALEMÅDER, SLANG

I persillebedet ved Borumgård, Tikøb sogn NSjælland, blev ofte set spøgelsler (1).

De første strofer af meget gamle »gifte-vers« sunget ved kartegilder lød:

Der stander en lilje i min mosters have, · jeg frygter, der bliver en petersilje deraf; · tilsammen vokser rod, tilsammen vokser top, · tilsammen vokser elskovs vilje herop (Lemvigegnen; ØJylland; 2).

Persille hjælper manden på hesten og kvinden i graven (Peder Syv 1688; 3). Papirfolk (= meget kraftsløse) skal have persilleretter (1800-t; 4). En klog høne kan også gøre i persillen = komme galt afsted (Sønderjylland; 5), sml. nælde bd. 2; han har skidt i persillebedet (VJylland; 6).

Spottegloser: du er en net persille; du er en net persille, men ikke til at komme i suppen, det er du for grøn til (Jylland; 7). Velkommen i det grønne, sagde kællingen, hun tørrede sin røv med persille; eller: velkommen i det grønne, sagde pigen, hun strøede persille i sengen (8).

Slang: *Persillegade* om gade, hvori græsset gror højt; *persillekræmmer*, *persillegartner* – øgenavn til gartner; *persille*, *kruspersille* = pubes; *per-*

sillekasse militær slang for utility-car, *hakke persille* = komme ud af takt i geleddet; *persillerne* var i Bakkehuset Kamma Rahbeks navn til børn af et ægtepar, der blev kaldt Persius og Persia (9).

1945 omtales en lille københavnsk »persilleklub« for unge piger, der går ud sammen for at more sig, emblemet er en dusk frisk persille i håret (10). 1971 blev stiftet en Persilleklub i København med en forgyldt kruspersille som emblem (11).

LITTERATUR: (1) 941d 93; (2) 310 2,1857,149; 488g 4,65f; (3) 878 2, 136; (4) 586 1,280; (5) 482b 203; (6) 228e 2,809; (7) 342 24,1930,128; (8) 586 2,532; 488d 643; (9) 228e 2, 809; 85 21,36,63,94 sml. 170; 85b 111f; (10) 210 19/12 1945; (11) 380 nr. 46, 1971.

Gifttyde, *Cicuta virosa*

Fra tyk, indvendig flerrummet jordstængel opsendes 50–120 cm høje stængler med fjersnitdelte, savtakkede blade; de hvide blomster sidder i mangegreinet skærm. Den meget giftige plante er hyppig ved sø- og åbredder, i moser og grøfter.

Gifttyde 793 ff, navnet konstrueret, om -tyde se skarntyde s. 317.

Odurt o. 1300-begyndelsen af 1400-t, til oldnord. oðr = rasende (om giftvirkningen, jf. 540 67f); *dunk* (donc) begyndelsen af 1400-t, *skorling* o. 1450, sml. skarntyde s. 317, *hundekes* 1546–1622, se kørvel s. 314, *skarntyde* 1622 ff, *vandpastinak* 1688–1793, *sprængrod* 1770–1837, når koen åd planten, mente man, at den sprængtes af forstoppelse (jf. 690 21,584), *trankande* Mors 1811 ff måske fordi bladstilk og stængler indeholder megen slim, eller omskrivning af donk, se ovenfor; *vandyde* 1866, *hulrod* Sjælland o. 1870.

LITTERATUR: 689 1,365f.

Den 'skarntyde', Saxo Grammaticus o. 1200 omtaler i sagnet om Haddings besøg i dødsriget Hel, er rimeligvis gifttyde. Planten forgifter undertiden kvæg og får (1) og får skyld for at give kvæget ondartet lungesyge (2). Et barn, som blæste trompet i den hule rod, fik opsvulmet mund (1767; 3); 1705 og 1934 døde mindreårige af at spise roden (4).

De ældste lægebøgers 'cicuta' og odurt gælder snarere skarntyde (s. 317).

Yppigt blomstrende skvalderkål. Forhadet af de fleste haveejere som et uudryddeligt ukrudt. (ES).

Begyndelsen af 1400-t (5): saften anvendes mod øjenlidelser, blandet med honning til omslag på »orm i fødderne« (podagra?) og blandet med vand til badning af steder, hvor hårvækst skal ophøre; ved forgiftning skal man drikke sin egen urin.

Saften blandet med fedt lægges på bylder (o. 1450; 6). Gifttyde er blevet anvendt mod gigt (7).

LITTERATUR: (1) 355 1908,319f; 596 70; (2) 939 1862,2,22f; (3) 977 171; (4) 739 2,1800,347; 725 16/3 1934; Kolding Folkebl. 16/3 & 24/3 1934; 940 96,1934,258f; (5) 15 15,70,84 jf. 239 1931,74f; (6) 348b 31; (7) 398 1806,278 og 1821,329.

Skvalderkål, *Aegopodium podagraria*

er et alm. og ofte besværligt ukrudt i haver, omkring huse, i skove, ved gærder; de snittede blade har ret store, til dels skæve, savtakkede bladafsnit, blomsterne er hvide. Formerer sig mest med jordstænglens udløbere, »derfor hvor som helst den engang kommer ind og har fæstet rod, dér kan man ikke let luge den ud igen« (1648; 1).

Skvalderkål 1648 ff, *skvadder* eller *skvalder* SØ og NSjælland – måske til kvælde = vælde op af jorden (som planten om foråret), -kål er fællesnavn for mange planter med saftiggrønne